

Ir. E.H.J.M. de Kleijn

MARKTPOSITIE EN PERSPECTIEVEN VAN IRISBLOEMEN

Mededelingen en overdrukken no. 108

November 1973

L 27
108c

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - 's-Gravenhage
tel. 61.41.61.

INHOUD

	Blz.
INLEIDING	5
HOOFDSTUK I	MARKTBESCHRIJVING
	§ 1. Areaal
	§ 2. Afzet en prijzen
	§ 3. Doordraai
HOOFDSTUK II	AFZET VAN IRISBLOEMEN
	§ 1. Het rekenmodel
	§ 2. Resultaten
HOOFDSTUK III	PERSPECTIEVEN
	§ 1. Prijzen en afzet in het voorjaar 1975
	§ 2. Prijzen en afzet in de zomer 1975
	§ 3. Prijzen en afzet in het najaar 1975
CONCLUSIES	
SUMMARY	

INLEIDING

De teelt van irissen is vanaf 1964/1965 sterk in de belangstelling gekomen. In 1971 was de geldomzet op de veilingen 24 miljoen gulden, terwijl in de eerdergenoemde jaren de omzet nog niet de 6 miljoen gulden bereikte. Het marktaandeel bedroeg in 1971 ruim 4% van het totale snijbloemenpakket op de veilingen.

Voor belangrijke bloemisterijgewassen worden op het LEI regelmatig gewassenstudies gemaakt, waarin naast de bedrijfseconomische aspecten ook aandacht wordt besteed aan de afzetperspectieven. De sterk toegenomen interesse voor de iristeelt, heeft de wieg betekent voor zulk een gewassenstudie 1), waarin summier de resultaten zijn vermeld van een onderzoek naar de factoren die de prijs en de afzet bepalen. Voor de meer geïnteresseerde lezer wordt in deze mededeling een uitvoeriger verslag gedaan van dit marktonderzoek.

Met behulp van tijdreeksanalyses zal worden geprobeerd inzicht te verschaffen in het toekomstig prijsniveau bij een bepaald aanvoergedrag en de afzetmogelijkheden bij verschillende prijsniveau's. We hopen hiermede een bijdrage te leveren in de verkleining van de onzekerheid omtrent deze markt. Een toekomstvisie heeft geen zin zonder de huidige situatie te kennen. Daarom zal op de eerste plaats een overzicht gegeven worden van de bestaande markt.

1) Vroomen C.O.N. de + Beelen M.J.L.M.: Economische aspecten van de teelt van irisbloemen onder glas, LEI-reeks no. 4.59, september 1973.

HOOFDSTUK I

MARKTBESCHRIJVING

Iedere keer wanneer men zich bezig houdt met de markt voor bloemen, blijkt weer, dat men - in vergelijking met de eetbare tuinbouwprodukten - stuit op een grote ontoereikendheid van de statistieken. Bijgevolg moet dit onderzoek beperkt blijven tot een analyse van de totale afzet en prijsvorming op de nederlandse veilingen, zonder differentiëringen naar export, binnenlands verbruik, invloed van het inkomen etc.

De teelt van irisbloemen geschiedt voornamelijk met het ras Iris x hollandica Tub. Het uitgangsmateriaal voor de broei is hoofdzakelijk afkomstig uit Nederland zelf. Daar het totale aantal geproduceerde irisbloemen niet exact bekend is geeft het areaal bollen een redelijk betrouwbare indicatie over deze produktie.

§ 1. Areaal

Het areaal irisbollen heeft zich in de loop der jaren aanzienlijk uitgebreid (tabel 1).

Tabel 1. Ontwikkeling van het areaal irisbollen (ha/teeltjaar)

	Gemiddelde van 1962 t/m 1965	Gemiddelde van 1966 t/m 1969	Gemiddelde van 1970 t/m 1973
Oppervlakte	464,22	750,52	788,71

Bron: Bloembollenkeuringsdienst (statistiek beplante opp.)

Uit trendberekeningen blijkt dat het areaal beteeld met irisbollen gemiddeld 6% per jaar toeneemt. De export van bollen neemt in genoemde periode t.o.v. de produktie met 1% per jaar af. De hoeveelheid irisbollen bestemd voor het binnenlands verbruik is - indien de kwantitatieven opbrengst per oppervlakte eenheid gelijk blijft - jaarlijks met 7% toegenomen. Bij verwaarlozing van de droogverkoop, die o.i. betrekkelijk gering is, moet de conclusie luiden dat de hoeveelheid af te broeien bollen sterk toeneemt.

§2. Afzet en prijzen

Bij analyse van veilingcijfers over een lange periode, bleek rond de jaren 1964-1966 een breekpunt op te treden. De periode voor de trendbreuk wordt gekenmerkt door vrij constante aanvoeren. Daarna komt er een enorme toeneming in de produktie tot stand. Deze uitbreiding blijkt - gezien de veilingaanvoeren in Honselersdijk - in de maanden november tot mei bijna uitsluitend door de Westlandse telers veroorzaakt te zijn. In mei en oktober zijn de veilingen in Aalsmeer ook sterk in de markt. In de zomer (juni t/m september) beheerst Rijsburg het beeld.

De oorzaken voor de geschetste ontwikkeling in de irisafzet zijn de volgende:

1. Toeneming van de vraag in de EEG, o.a. door verruiming van de contingenten en vermindering van andere handelsbelemmeringen.
2. Afschaffing van teeltvergunningen en een soepeler beleid op het gebied van de erkenningseisen.
3. Concentratie van de handelsactiviteiten van de gespecialiseerde toeleveringsbedrijven (o.a. met betrekking tot vóórbehandeling van de bollen en levering van geprogrammeerde teeltmethoden).
4. Daling van de rentabiliteit van de tomaten- en komkommerteelt in het Westland, waardoor alternatieven werden gezocht.

Om een wat meer gedetailleerd beeld te krijgen dan jaarcijfers, verdelen we de markt van irissen in een aantal perioden. Van Raalte 2) komt op grond van verschillen in preparatie van het uitgangsmateriaal, de kwaliteit en de kleur tot een indeling in vijf perioden. Deze indeling is te detaillistisch voor ons onderzoek. Bovendien is - qualitate qua - geen rekening gehouden met optredende seizoensverschillen in de markt. We komen tot een eenvoudiger schema, waarbij op grond van een globaal onderzoek naar de prijs- en hoeveelheidsverhoudingen (spreidingsdiagrammen) geconcludeerd werd, dat de volgende maanden zonder al te grote bezwaren tot één groep verenigd kunnen worden.

1. Februari t/m mei (voorjaar)
2. Juni t/m september (zomer)
3. Oktober t/m januari (najaar)

In het vervolg van deze studie zal de zojuist genoemde indeling aangehouden worden.

De gegevens over het aanbod en de prijzen per periode zijn verkregen van de grootste vier veilingen van dit produkt in Nederland; te weten de CCWS in Honselersdijk, CAV en Bloemenlust in Aalsmeer (sinds 1972 te zamen de VBA vormend) en Flora te Rijsburg. We verwaarlozen hier-

2) Raalte D van: Het handboek voor de bloemisterij, Deel V, 1971 Born Assen pag. 509-515.

mee rond 15% van de totale veilingafzet van irissen. De gegevens van deze veilingen zijn niet opgenomen, omdat maandcijfers ontbraken.

a. Voorjaar

Een overzicht van de markt van irissen in het voorjaar vindt U in tabel 2.

Tabel 2. Aanbod (x 1000 stuks) en prijzen 1) (in gld./100 stuks) van irissen op de 4 grootste veilingen van dit produkt in de maanden februari t/m mei

Jaar	Februari		Maart		April		Mei		Totaal voorjaar	
	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs
1967	6 028	16,71	9 054	16,49	9 655	10,52	15 594	9,73	40 331	12,48
1968	4 194	22,84	7 622	11,92	15 332	7,32	19 492	7,82	46 640	9,67
1969	5 412	15,96	8 689	14,72	10 331	13,44	18 443	7,64	42 875	11,52
1970	6 561	15,88	12 402	12,15	11 135	11,69	16 477	10,29	46 575	11,91
1971	7 469	19,46	10 848	15,26	12 958	14,63	17 265	9,78	48 540	13,79
1972	12 722	12,56	17 434	10,67	16 240	9,76	17 232	14,07	63 627	11,73
1973	14 842	14,15	20 217	9,31	21 635	11,20	23 153	9,23	79 847	10,70
Gem.										
'67/'73	8 175	15,30	12 324	11,70	13 898	11,10	18 237	9,30	52 634	12,51

1) Prijzen zijn gedefleerd met de prijsindex kosten van levensonderhoud (1964 = 100).

Bron: Jaarverslagen van de betreffende veilingen.

Het aanbod van irisbloemen neemt zowel in de opeenvolgende jaren als in de opeenvolgende maanden sterk toe. De prijzen vertonen bij deze afzet een dalende tendens. Deze is in de loop van de maanden meer dan evenredig, in het verloop van de jaren veel minder dan evenredig tot bijna stabiel blijvend.

b. Zomer

In de zomer heeft de veiling Flora in Rijnsburg een overheersende positie op de iris bloemenmarkt. Hier worden dan ook de bloemen van de volgegrondsteelten aangevoerd.

Tabel 3. Aanbod (x 1000 stuks) en prijzen 1) (in gld./100 stuks) van irissen op de 4 grootste veilingen van dit produkt in de maanden juni t/m september

Jaar	Juni		Juli		Augustus		September		Totaal Zomer	
	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs
1967	7 924	6,33	2 917	3,57	1 387	6,82	1 212	14,89	13 440	6,55
1968	13 873	3,05	2 667	5,97	1 968	6,89	4 971	4,95	23 479	4,10
1969	14 661	3,58	4 151	4,93	2 107	7,35	3 202	9,76	24 121	4,96
1970	10 023	5,22	1 959	11,22	1 781	13,10	4 517	7,10	18 280	7,09
1971	7 113	9,70	3 068	8,59	3 940	6,66	3 149	15,51	17 270	9,87
1972	10 132	7,92	5 154	6,70	3 841	9,58	4 846	14,20	23 973	9,19
Gem.										
'67/'72	10 621	5,44	3 319	6,51	2 504	8,31	3 650	10,21	20 094	6,84

1) Prijs gedeïndeerd met de prijsindex kosten van levensonderhoud (1964 = 100).

Bron: Jaarverslagen van de betreffende veilingen.

De zomerperiode waarin naast de irissen van de jaarrondteelt onder glas, ook irissen van de open grond worden aangevoerd, geeft in vergelijking met de andere twee seizoenen grote jaarlijkse aanvoerveranderingen te zien. De veranderingen in het aanbod worden veroorzaakt door sterke wisselingen in het slagingspercentage en door verschillen in de hoeveelheid te trekken bollen. Het wisselende slagingspercentage is enerzijds het gevolg van het weer, anderzijds van de heterogeniteit in de voorbehandeling van de in dat seizoen opgezette bollen. Daarnaast wordt het aantal in dit seizoen opgezette bollen sterk beïnvloed door de oogstgrootte van het voorgaande jaar en de verkoop; de zomerperiode kan als een overschottenmarkt beschouwd worden.

De maanden juli en augustus bezitten daarenboven, mogelijk tengevolge van het weer en de zomervakanties, in verhouding tot de maanden juli en september bij een relatief klein kwantum een vrij lage prijs. Overigens stijgen de reële prijzen in de loop der jaren bij een ongeveer gelijk blijvende aanvoer.

c. Najaar

In het vroege najaar ontloopt het aanbod van de vier veilingen elkaar niet zo heel veel. In de maanden december en januari overheerst de veiling CCWS wederom sterk.

Tabel 4. Aanbod (x 1000 stuks) en prijzen 1) (in gld./100 stuks) van irissen op de 4 grootste veilingen van dit produkt in de maanden oktober t/m januari

Jaar	Oktober		November		December		Januari		Totaal najaar	
	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs	aan- bod	prijs
'67/'68	3 253	10,45	2 555	18,09	3 303	12,91	4 405	16,12	13 516	14,34
'68/'69	4 854	10,70	1 883	20,53	1 776	22,11	3 772	19,77	12 285	16,64
'69/'70	4 568	11,79	2 933	18,36	2 479	18,94	4 077	18,70	14 057	16,42
'70/'71	4 606	17,41	4 150	23,52	4 420	17,24	4 985	18,59	18 161	19,09
'71/'72	8 035	12,31	5 648	18,57	5 456	24,03	8 355	13,70	27 494	16,34
'72/'73	7 048	21,14	7 252	14,72	8 705	16,26	11 489	11,92	34 494	15,49
Gem.										
'67/'73	5 394	14,46	4 070	18,34	4 357	18,28	6 181	15,26	20 002	16,33

1) Prijs gedeïndeerd met de prijsindex kosten van levensonderhoud (1964= 100).

Bron: Jaarverslagen van de betreffende veilingen.

Bij een gemiddeld sterke toeneming van de aangevoerde hoeveelheid irissen in de loop der jaren blijft de reële prijs vrijwel constant. Soms ziet men echter in een bepaalde maand een dermate sterke stijging in de aanvoer, dat de prijs als gevolg van marktindigesties tijdelijk wegzakt, (vergelijk bv. in tabel 4 januari 1971 en 1972). De grootste aanvoeren worden gerealiseerd in de maanden oktober en januari.

§3. Doordraai

De doordraai is in vele gevallen een indicator voor de verzadiging van de markt. Daarom wordt in de volgende tabel een overzicht gegeven van de doordraai op de genoemde veilingen.

Tabel 5. Aanvoer en doordraai van irissen op de 4 grootste veilingen (x 1000 stuks)

Gemid. van	Voorjaar		Zomer		Najaar	
	aan- voer	door- draai 1)	aan- voer	door- draai 1)	aan- voer	door- draai 1)
'67/'68	43 500	16 (0,4)	18 500	30 (1,5)	12 900	7 (0,5)
'69/'70	44 700	23 (0,5)	21 200	26 (1,2)	16 100	4 (0,3)
'71/'72	56 100	13 (0,1)	20 600	12 (0,6)	30 100	3 (0,1)

1) Promillage doordraai m.b.t. aanvoer tussen haakjes.

Bron: Verslagen v.d. veilingen + P.V.S.

Uit de tabel blijkt dat de doordraai van irissen uiterst gering is en in de loop van de tijd nog afneemt. Vooralsnog lijkt de markt nog niet verzadigd. De cijfers moeten zelfs in promillen uitgedrukt worden. Vanwege de uiterst kleine waarden kunnen we geen conclusies trekken over het verband tussen de doordraai en de aanvoer. Wel hebben we gevonden, dat in de maanden mei t/m oktober de doordraai groter is naarmate de temperatuur hoger ligt. Deze tendens is het sterkst in de maanden juli en augustus. Deze laatste reactie wordt wellicht versterkt door de vakanties.

HOOFDSTUK II

DE AFZET VAN IRISBLOEMEN

In de navolgende beschouwing zal met behulp van de tijdreeksen over de jaren 1967 t/m 1973 de afzet en prijsvorming worden geanalyseerd. Van deze gegevens is in hoofdstuk 2 een beeld gegeven.

De analyse - met gebruikmaking van de kleinste kwadratenmethode - bestaat uit een kwantificering van de invloed van het aanvoergedrag op de prijzen, alsmede de invloed van het prijsniveau op de afzetkansen.

§1. Het rekenmodel

Aangezien de verschillen in afzet en prijsvorming in de loop van het jaar nogal groot zijn, zal voor elk van de in het vorige hoofdstuk onderscheiden seizoenen een analyse worden uitgevoerd.

De hoeveelheid irissen, die geëxporteerd wordt is niet bekend. De afzet kan daardoor niet gesplitst worden naar export en binnenlands verbruik. Noodgedwongen moet er dus uitgegaan worden van de totale afzet op veilingniveau. Bij een totale afzetfunctie kan ook het inkomen van de Nederlander niet als verklarende variabele gebruikt worden, immers dit inkomen heeft betrekking op een gedeelte van de afzet. Als vervangende variabele wordt de trend gekozen. Deze laatste meet echter meer dan het inkomen (bv. koopgewoonteveranderingen).

Op de veilingen is het aanbod meestal een gegeven en de prijs een afhankelijke (stochastische). Derhalve dient de vorm van de te schatten functie $p = f(q)$ te zijn. Naast de prognose van de toekomstige prijzen, welke met de hiervoor genoemde functie te maken is, hebben we eveneens behoefte aan schattingen van toekomstige afzetmogelijkheden bij bepaalde prijshoogten. De keuze van de functie $q = f(p)$ op veilingniveau is daarvoor in principe onterecht, omdat uitgegaan wordt van een onjuiste causaliteit. Desondanks zal toch de functie $q = f(p)$ geschat worden. Alleen wanneer de reciproke waarde van de 1e functie sterk overeenkomt met de tweede, zal laatstgenoemde toch gebruikt worden voor prognose doeleinden.

De vooronderstelde relaties worden geschat door middel van de volgende functie:

$$P_i = \alpha_0 + \beta_1 Q + \beta_2 T + \beta_3 D_1 + \beta_4 D_2 + \beta_5 D_3 + U_i$$

$$\text{waarbij } \begin{matrix} i = 1, \dots, n \\ E(U_i) = 0 \\ E(U_i U_j) = \begin{cases} \sigma^2 & \text{voor } i = j \\ 0 & \text{voor } i \neq j \end{cases} \end{matrix}$$

P_i = gemiddelde irisbloemenprijs per maand op de 4 grootste Nederlandse veilingen voor dit produkt in ct/bos, gedeleerd met de prijsindex kosten van levensonderhoud (1964=100).

Q = aanbod van irisbloemen op dezelfde veilingen in 1000 bossen

T = trendfactor (1967 = 2, 1968 = 3.....1973 = 8)

D = dummyvariabele: $D_1 = 1$ in de eerste maand van het betreffende trimester, $D_1 = 0$ in de overige maanden; $D_2 = 1$ in de tweede maand, $D_2 = 0$ in de overige maanden; $D_3 = 1$ in de derde maand, $D_3 = 0$ in de overige maanden.

Bron: Maandstatistieken van de veilingen CCWS te Honselersdijk, Flora te Rijnsburg (niet gepubliceerde gegevens) en VBA te Aalsmeer, vanaf februari 1967 t/m mei 1973.

§ 2. Resultaten

In tabel 6 op blz. 15 worden de schattingen vermeld van de regressie analyses.

De dummyvariabele geeft het prijsverschil in een bepaalde maand aan t.o.v. de referentiemaand (altijd de laatste maand van het betreffende trimester, i.c. mei, september danwel januari). Is de dummyvariabele niet significant dan betekent dit: Er bestaat in de betreffende maand geen prijsverschil met de referentiemaand. Zo onderscheiden zich de maanden juli en augustus qua prijsvorming wel van de maand september en in het 3e trimester de maand oktober van januari.

Aanbod- en trendinvloeden op de prijs van irissen zullen in de volgende tabel worden uitgewerkt, zowel gemeten over de gehele geanalyseerde periode alsook over de laatste 2 jaar. (Zie tabel 7 op blz. 15.)

De prijsflexibiliteit van het aanbod - globaal gezien de reciproke van de prijselasticiteit van de vraag - neemt voor de meeste maanden in de loop der jaren in absolute waarde toe. De maanden mei, juni, september en januari maken hierop een uitzondering. Een toeneming van de absolute waarde van de flexibiliteit betekent dat de wisselingen in het aanbod grotere prijsuitslagen geeft en de reactie van de vraag op wisselingen in de prijs afneemt.

De prijsflexibiliteit is groter dan 1 in de maanden mei en juni. In deze maanden leidt een uitbreiding van het aanbod (ceteris paribus) niet meer tot omzetvergroting. Deze situatie wordt in de maand oktober dicht be-

Tabel 6. Overzicht van de schattingen van de functies op basis van de maandgegevens van de irisafzet in de periode februari 1967 t/m mei 1973

Periode 1967 t/m 1972/1973	Februari t/m Mei	Juni t/m September	Oktober t/m Januari
Intercept	187,21	106,14	185,40
Flexibiliteitscoëff.	-0,0688	-0,1051	-0,1855
	(+0,0168)0,5 1)	(+0,0271)0,5	(+0,0435)0,5
Trendcoëff.	+7,2535	+9,5322	+20,8700
	(+ 3,0666)5	(+ 2,7109)0,5	(+ 5,3946)0,5
Dummy 1e maand	+0,1427	+22,2440	-45,1730
	(+20,3387)NS	(+22,8447)NS	(+14,4350)1
Dummy 2e maand	-9,2174	-45,8530	-16,0760
	(+14,8728)NS	(+12,8591)0,5	(+17,4320)NS
Dummy 3e maand	-15,4860	-38,7690	-12,6850
	(+13,2755)NS	(+13,1974)1	(+16,1098)NS
R ²	0,741	0,696	0,688

1) Betrouwbaarheidsgrens in %, NS betekent niet significant.

Tabel 7. Gemiddelde prijsflexibiliteiten van het aanbod van irissen en de trendinvloeden op de prijs

Periode	Prijsflexibiliteiten					Gem. autonome jaarl. prijsstij- ging in ct/bos
	voorj.	febr.	mrt.	april	mei	
1967/1973	-0,724	-0,369	-0,725	-0,681	-1,349	7,25
1971/1972	-0,764	-0,460	-0,783	-0,843	-0,996	
	zomer	juni	juli	aug.	sept.	9,53
1967/1972	-0,772	-2,052	-0,536	-0,317	-0,376	
1971/1972	-0,572	-1,048	-0,589	-0,505	-0,285	20,87
	najaar	okt.	nov.	dec.	jan.	
1967/1972	-0,568	-0,692	-0,412	-0,442	-0,751	20,87
1971/1972	-0,906	-0,906	-0,851	-0,729	-0,682	

naderd. Een uitbreiding van het aanbod mag in deze maanden nooit groter zijn dan de groei van de vraag. Een omzetvergroting die daarboven uitgaat kan alleen behaald worden via vraagstimulering met behulp van de andere instrumenten van de marketing mix.

De gemiddelde irisprijzen vertonen ceteris paribus een positieve trend. Deze autonome jaarlijkse prijsstijgingen zijn het sterkst in het najaar en vertonen de kleinste toeneming in het voorjaar. In de laatste periode is de ruimte in de markt kennelijk het kleinst. Dit wordt veroorzaakt door een relatief hoog aanvoerniveau en sterke concurrentie.

Uit analyses van de irisbloemenmarkt waarbij ook de invloed van substitutieprodukten werd gemeten - resultaten daarvan zijn niet vermeld omdat door sterke multicollineariteit geen zuivere schatters konden worden verkregen - bleek in het voor - en in mindere mate in het najaar een positief verband van de freesiaprijs met de irisafzet te bestaan. De irisbloemen ondervinden in de genoemde perioden derhalve concurrentie van de freesia's. Bovendien ondergaat in het voorjaar de irisbloemenafzet een negatieve invloed van de tulpenprijs. Er bestaat bijgevolg een zekere complementariteit tussen irissen en tulpen d.w.z. deze gewassen vullen elkaar aan op de markt.

HOOFDSTUK III

PERSPECTIEVEN

De gebruikte statistische analyse geeft ons de mogelijkheid de marktpositie van dit produkt in de toekomst te schatten.

Het maken van prognoses betekent kennis van de grootte van de beïnvloedende variabelen (exogenen) in de toekomst. Een voorwaarde hierbij is echter dat er ten opzichte van de geanalyseerde periode geen structurele wijzigingen optreden (trendbreuk).

Bij de schatting van de te verwachten prijs zijn de veilingaanvoer en de trend exogenen. De veilingaanvoer is daarbij verondersteld in de toekomst met dezelfde snelheid toe te nemen als in het verleden.

Aangezien de reciproke parameters van de functies met de hoeveelheid als afhankelijke geen verontrustende verschillen vertoonde met de hierboven genoemde, is het verantwoord om schattingen van de afzet in de toekomst te maken.

Hierbij zijn drie prijsaannamen gemaakt:

1. De prijs in de toekomst is reeël dezelfde als in 1971/1972.
2. De prijs op de veiling is niet hoger dan de kostprijs.
 - a. De hoge kostprijs, waarbij ervan is uitgegaan dat de bolprijzen in de toekomst met nominaal 1 ct/stuk zullen stijgen.
 - b. De lage kostprijs, waarbij daarentegen de bolprijzen in de toekomst gelijk zijn verondersteld aan die in het verleden.

De ontwikkeling van de kostprijzen is in tabel 8 geschetst.

Tabel 8. Produktiekosten, nominaal en reeël, per bos irissen in ct/bos

Periode	1965		1971/1972		1975 Hoog		1975 Laag	
	nomi-naal	reeël	nomi-naal	reeël	nomi-naal	reeël	nomi-naal	reeël
Voorjaar	140	136	153	109	175	100	162	84
Zomer	89	85	102	71	103	52	92	46
Najaar	171	163	187	130	222	107	208	101

Deflator: Prijsindex kosten van levensonderhoud (1964=100).

Bron: Kostprijsberekening en prognose CON de Vroomen (zie voetnoot 1)
Trimestercijfers afgeleid van maandgegevens.

§1. Prijzen en afzet in het voorjaar 1975

De mogelijkheden voor 1975 zijn in tabel 9 op tweeërlei wijzen benaderd. In onderdeel B is nagegaan wat de prijs in 1975 zal zijn indien het aanbod - van waaruit het te behalen prijspeil is berekend - in de toekomst op gelijke wijze zal toenemen als in het verleden het geval was. In het met C gemerkte gedeelte is nagegaan, welke hoeveelheid bij een bepaalde prijs kan worden afgezet, terwijl onderdeel A een blik in het verleden geeft.

Tabel 9. Prijzen en afzet van irisbloemen in het voorjaar (febr. t/m mei)

	Afzet (x mln. stuks)	Prijzen in gld./100 stuks	
		nominaal	reeël 1)
A. Situatie in het verleden			
gem. van 1967/1968	43,49 (78) 2)	12,64	16,01 (87) 2)
gem. van 1971/1972	55,83 (100)	18,38	18,38 (100)
B. Prijsverwachting in 1975			
wanneer de aanbodsstijging dezelfde zal zijn als: de ontwikkeling in 1967/ 1973			
	80,63 (144)	22,09	16,39 (89)
C. Afzetverwachting in 1975			
wanneer de veilingprijs de- zelfde zal zijn als:			
de reële prijs in 1971/1972	77,15 (138)	24,96	18,38 (100)
de hoge kostprijs in 1975	86,95 (156)	17,45	12,95 (70)
de lage kostprijs in 1975	88,52 (159)	16,24	12,05 (66)

1) Reeël d.w.z. prijzen in de verschillende jaren zijn gegeven in de waarde van 1971/1972 (deflator prijsindex kosten van levensonderhoud 1964 = 100)

2) Tussen haakjes indexcijfers met 1971/1972 als basis.

a. Prijsvoorspelling (tabel 9 B)

In 1975 kan een aanbod verwacht worden van bijna 81 mln. stuks, indien de ontwikkeling op de 3 genoemde veilingen dezelfde is als in het verleden. Bij een aanvoer van 81 mln. stuks zal de reële prijs (uitgedrukt in de waarde van 1971/1972) rond de 16 cent per stuk bedragen, d.w.z. een daling van 11% t.o.v. 1971/1972. Indien in ogenschouw wordt genomen dat de veilingprijs reeël met 30% kan dalen voordat de hoogte

van de kostprijs wordt bereikt, laat een trendmatige toeneming zoals vanaf 1967 t/m 1972 is opgetreden, nog voldoende ruimte in de markt.

b. Afzetvoorspelling (tabel 9 C)

Wanneer de iristeler in 1975 eenzelfde reële prijs als in 1971/1972 wil behalen (nl. 18 ct/stuk), mag erop de veilingen in 1975 niet meer dan 77 mln. stuks aangevoerd worden. Deze aanvoer betekent een toeneming ten opzichte van 1971/1972 van 38% ofwel 11% per jaar. De prijs zal derhalve lager zijn wanneer men boven deze aanvoer uitkomt. De afzet zal tot 87 resp. 89 mln. stuks stijgen, wanneer de veilingprijs het niveau van de kostprijs bereikt. Dit betekent een jaarlijks gemiddelde aanbodsstijging van 16 resp. 17%. In het algemeen kan men zeggen dat het aanbod - met een rendabele produktie - in 1975 zich tussen 77 en 89 mln. stuks dient te bewegen. In het ene geval wordt hetzelfde financiële resultaat behaald als in 1971/1972, in het andere wordt de kostprijs net goedge maakt.

§2. Prijzen en afzet in de zomer 1975

De zomerperiode, waarin ook irissen van de open grond aangeboden worden, geeft - de aanvoerwisselingen van jaar tot jaar zijn groot - meer moeilijkheden bij de schattingen dan de andere twee trimesters. Bovendien geldt deze periode voor de verkoop van de geprepareerde bollen voor de glasteelt als een overschotten markt.

Tabel 10. Prijzen en afzet van irishbloemen in de zomer (juni t/m september).

	Afzet (x mln. stuks)	Prijzen in gld./100 stuks	
		nominaal	reëel 1)
A. Situatie in het verleden			
gemiddelde van 1967/1968	18,47 (90) 2)	5,80	7,42 (53) 2)
gemiddelde van 1971/1972	20,62 (100)	14,08	14,08 (100)
B. Prijsverwachting in 1975			
wanneer de aanbodsstijging dezelfde zal zijn als: de ontwikkeling in 1967/ 1972	24,52 (119)	24,96	18,41 (131)
C. Afzetverwachting in 1975			
wanneer de veilingprijs dezelfde zal zijn als: de reële prijs in 1971/1972	28,72 (139)	18,80	14,08 (100)
de hoge kostprijs in 1975	36,69 (178)	10,25	7,56 (54)
de lage kostprijs in 1975	37,54 (182)	9,16	6,76 (48)

1) en 2) zie de voetnoten van tabel 9.

a. Prijsvoorspelling (tabel 10 B)

Indien de aanbodstoename dezelfde is als in het verleden (analyseperiode 1967/1972), mag er een afzet verwacht worden van 25 mln. stuks. Zoals reeds vermeld is in de inleiding van dit hoofdstuk, treden er grote schommelingen op in het aanbod van jaar tot jaar. De nauwkeurigheid van de voorspelling voor 1975 is daardoor geringer en waarschijnlijk aan de lage kant. Indien echter dit aanbod wordt gehaald, zal de prijs reëel 31% hoger zijn dan in 1971/1972 d.w.z. een gemiddelde stijging van de prijs met bijna 10% per jaar.

b. Afzetvoorspelling (tabel 10 C)

Bij een prijs in 1975, die evenhoog is als 1971/1972 (gemeten in de waarde van 1971/1972), kan er niet meer worden afgezet dan 29 mln. stuks. Dit betekent een gemiddelde toename van 11% per jaar. Zouden de telers zich kunnen veroorloven dezelfde prijs op de veiling te ontvangen als de door ons berekende kostprijs, kan de afzet diensgevolge stijgen tot 37 resp. 38 mln. stuks, hetgeen een stijging betekent van rond 23% per jaar.

§3. Prijzen en afzet in het najaar 1975

In analogie met de beide voorgaande trimesters, geeft tabel 11 een beeld van de prijzen en de afzet in het najaar van 1975.

Tabel 11. Prijzen en afzet van irisbloemen in het najaar (okt. t/m jan.)

	Afzet (x mln. stuks)	Prijzen in gld./100 stuks	
		nominaal	reëel 1)
A. Situatie in het verleden			
gem. van 1967/1968	12,90 (43) 2)	18,23	23,56 (98) 2)
gem. van 1971/1972	30,18 (100)	23,93	23,93 (100)
B. Prijsverwachting in 1975			
wanneer de aanbodsstij- ging dezelfde zal zijn als: de ontwikkeling in 1967/ 1973	42,75 (142)	35,50	26,13 (109)
C. Afzet verwachting in 1975			
wanneer de aanbodsstij- ging dezelfde zal zijn als:			
de reële prijs in 1971/1972	44,53 (148)	32,84	23,93 (100)
de hoge kostprijs in 1975	50,83 (167)	22,17	16,32 (68)
de lage kostprijs in 1975	51,08 (169)	20,81	15,32 (64)

1) en 2) zie de voetnoten van tabel 9.

Uit onderdeel A van de tabel krijgt men de indruk dat de aanvoer van 1967/1968 tot 1971/1972 zeer sterk is gestegen. Onder invloed van de relatief kleine aanvoer in 1968 geeft deze stijging een enigszins overtrokken beeld. Overigens is de groei in de aanvoer in dit trimester in vergelijking met de andere twee trimesters toch het sterkst.

a. Prijsvoorspelling (tabel 11 B)

Bij eenzelfde uitbreidingssnelheid in de produktie als in het verleden heeft plaatsgevonden, mogen we in 1975 een aanvoer op de 3 grootste veilingen voor dit produkt verwachten van bijna 43 mln. stuks irisbloemen. De prijs, die men daarbij kan verwachten (gegeven in de waarde van 1971/1972 ligt rond de 26 cent per stuk. Hierbij blijkt dat ondanks een uitbreiding in de aanvoer van 42% toch nog een 9% hogere prijs kan worden behaald.

b. Afzetvoorspelling (tabel 11 C)

De aanvoer in het najaar mag tot 1975 met niet meer dan 48% stijgen - of wel met 14% per jaar - om de prijs (gemeten in de waarde van 1971/1972) te handhaven die in 1971/1972 werd ontvangen. Mag de prijs dalen tot rond 22 danwel 21 cent per stuk (kostprijsniveau), de afzet kan in dat geval groeien van 30 mln. naar 50 resp. 51 mln. stuks in 1975, hetgeen een uitbreiding betekent van rond 19 à 20% per jaar. In vergelijking met de beide andere trimesters is dit de sterkste stijging.

CONCLUSIE

De afzet van irisbloemen op de Nederlandse veilingen vertoont sinds 1965 een stormachtige ontwikkeling. De omzet bereikte in 1972 een waarde van 24 mln. gld. Het marktaandeel bedroeg in dat jaar 4,4% van de totale snijbloemenafzet.

Het aanbod groeit het sterkst in het Westland, vooral in de maanden november t/m mei. De irissen van de open grond worden voornamelijk in Rijnsburg aangevoerd. De helft van de jaaraanvoer vindt plaats in de maanden maart t/m mei, hoewel er een verschuiving bestaat naar de 2e helft van het jaar.

Er zijn nog geen tekenen van een vollopende markt te ontdekken. De doordraai is klein en neemt zowel absoluut als relatief af. De prijsflexibiliteit van het aanbod was in het voorjaar, zomer en najaar respectievelijk -0,72, -0,77 en -0,57. In de maanden mei en juni is de prijsflexibiliteit groter dan 1. Een omzetvergroting bij irisbloemen door middel van prijsdaling is in deze maanden niet mogelijk. Relatief lage prijsflexibiliteiten worden gevonden in de maanden februari, augustus en september. De prijsflexibiliteiten van het aanbod nemen in de tijd in absolute waarde af in de maanden mei, juni, september en januari.

Indien de aanvoer op de drie grootste veilingen voor dit produkt dezelfde trendmatige ontwikkeling volgt als in het verleden, zullen er in de drie opeenvolgende trimesters in 1975 81, 24 en 43 mln. stuks aangevoerd worden. De prijzen (uitgedrukt in de waarde van 1971/1972) bereiken daarbij een hoogte van 16, 18 en 26 ct/stuk. Ten opzichte van de prijzen in 1971/1972 betekent dit in het voorjaar een daling van 11%, in de zomer een stijging van 31% en in het najaar een stijging van 9%.

Bij eenzelfde reële prijs als in 1971/72 zal de afzet en dus ook de aanvoer 77, 29 resp. 44 mln. stuks kunnen bedragen. Nadert de prijs het kostprijsniveau dan kan er 88, 37 resp. 51 mln. stuks afgezet worden.

De landelijke veilingafzet is bij gelijkblijvende verhoudingen 15% hoger dan van de hierboven geanalyseerde waarden. Om een niet verlies gevende iristeelt te handhaven zal de jaaraanvoer op de 3 veilingen zich globaal moeten bewegen tussen 150 en 170 mln. stuks. Voor de landelijke veilingaanvoer betekent dit bij dezelfde afzetverhoudingen als in het verleden een afzet van rond de 175 à 200 mln. stuks.

SUMMARY

This paper deals with the results of a market research into the iris cultivation in the Netherlands. The flower production of iris has rapidly expanded since 1965. Consequently the supply on the auctions too has strongly increased. In 1972 the turnover amounted 24 mln. dutch guilders and touched 4% of the total turnover of the dutch flower auctions.

The South-Holland Glasdistrict is the most important cultivation centre for iris flowering under glass. The increasing production here is due to the switch over from vegetable cropping into flower production owing to the bad earning capacity of the former.

The market situation is described in chapter 2. The development of auction prices and the supplies both in trimesters and in the different months are shown in the tables of this chapter. Data are taken from statistics of the 3 biggest auctions in the Netherlands (i.e. CCWS in Honse-lerdijk, Flora in Rijnsburg and the VBA in Aalsmeer). The other auctions handle 15% of the dutch auction supply which we however neglect in our analysis.

After the description of the market situation we investigate the iris flower market in the Netherlands with the help of least squares method. The research was done with data from 1967 till 1973 in order to establish the parameters of the main factors which influence the auction prices. The price flexibilities with respect to the Dutch production as well as the yearly autonomous trend in irisprices are given in table 7. The price flexibilities are give for trimesters and months.

Finally projections are made for the year 1975. In part B of the tables 9, 10 and 11 price projections can be found based upon supplies obtained from linear trend extrapolations. In part C the sales are predicted firstly based upon real 1971/1972 prices and secondly upon prices, which are almost equal to the high costprice as welk as the low (mentioned in table 8).